

MBT vid narcissism– Ett kliniskt perspektiv

Anton Sandell, Specialistpsykolog

Agatha Strak, Specialistpsykolog

Personlighetsprogrammet, Psykiatri Sydväst,
Regions Stockholm

Agenda

- Bakgrund
- Utredning
- Individuell terapi
- Gruppterapi
- Avslut

Personlighetsprogrammet Psykiatri Sydväst

- Ett MBT-team ett GPM-team
- 2 grupper MBT, MBT-N och MBT-B
- MBT-B sedan 2005, MBT-N sedan 2022

MBT-N

- Utformad i samarbete med Robert Drozak och Anthony Bateman
- 12 Månader
- Individualterapi och gruppterapi
- Psykopedagogik i gruppen när nya patienter börjar
- Relationellt pass

- Mentalization-Based Treatment for Pathological Narcissism: A Handbook – Robert Drozek, Brandon Unruh & Anthony Bateman

MBT

- Träna mentaliseringsförmågan i grupp och individuellt
- Mentalisering- holding mind in mind
- Anthony Bateman och Peter Fonagy utvecklade från början en metod för Borderline Personlighetssyndrom
- Finns nu för fler personlighetsyndrom
- Mentaliseringsförmågan nedsatt vid personlighetssyndrom

MBT

- Centrala begrepp:
 - Icke vetande hållning
 - Nyfikenhet
 - Icke dömande
 - Balans och flexibilitet
 - Känslfokus
 - "Smida medan järnet är ljummet"

Utredning och att återge diagnos

- Sund narcissism – Överskott av narcissism – patologisk narcissism
- Dålig självbild, skör självkänsla eller prestationsbaserad självbild
- Fördomar och stigma
- Grunden i behandling är att patienten känner igen sig i narcissism och att det går att konkretisera mål med behandlingen.

Mål med MBT-N

- Måste innehålla förändring hos patienten, som patienten själv önskar = egennyttiga mål
- Realistiska
 - Inte relaterade till grandiosa önskningar
- Mätbara
- Utgå ifrån patientens värderingar

NPS - förhållningssätt i MBT

Icke vetande hållning ger

- Möjlighet att arbeta med allians och relation (anknytning)
- Viktig att ligga mycket nära patientens upplevelse, men också flytta fokus till andra
- Etablera en empatisk förståelse av den omentaliserade sårbarheten, som finns under det grandiosa självet
- Vill gradvis förbättra epistemisk tillit, en "vi-känsla" och förbättra förståelsen av själv och andra

MBT-N individualterapi - kliniska reflektioner

- Aktivt strukturera sessionerna
- Varje fråga kan upplevas som ett ifrågasättande
- Validering – Hur?
- Ge positiv kritik
- Jobba med idealisering, stå ut med kontra utmana

MBT-N Grupp

- 90 min
- Upp till 9 patienter
- NPD el motsvarande
- Två terapeuter, en "lead facilitator"

- Innehåll:
 - Psykopedagogik
 - Mentalisering om narcissismrelaterade tema

MBT-N gruppterapi - kliniska reflektioner

- Vikten av struktur
- Alla delar sitt relationella pass – narcissism och självkänsla benämns direkt i gruppen
- Psykopedagogik invävt i grupp
- Validering centralt
- Funktionen av att sitta tyst och bli mentaliserad
- Stopptechnik och auktoritet vid stigande irritation
- Fokus på patientens eget inre

Kommentar vid avslut

Man: *"Det är ok att vara mänsklig"* - mentalisera perfektionism

Man: *"Märks i relationen till mina barn"*

Kvinna: *"Frön har såtts. Jag behöver göra annorlunda."*

Man: *"Gav oss en "present". Arbeta vidare med svårigheter"*

Kvinna: Började se skillnad på att mentalisera och att inte göra det, kunna backa och välja.

Avslut

- Om möjligt avsluta med huvudet högt
- Låter patienter sluta i förtid om de väljer det
- Inte "dra in patienterna i behandling"

Frågor?

Vidare läsning

- Störst, bäst och skörast (2025) – Niki Sundström & Peder Björling
- I huvudet på en narcissist – SVTplay
- Narcissism – en missuppfattad diagnos – Kropp & själ, Sveriges Radio P1
- Mentalization-Based Treatment for Pathological Narcissism: A Handbook – Robert Drozek, Brandon Unruh & Anthony Bateman